

E-85: Ειδικά Θέματα Λογισμικού Προγραμματισμός Συστημάτων Υψηλών Επιδόσεων

Χειμερινό Εξάμηνο 2009-10

«Ιεραρχία Μνήμης και
Τεχνικές Βελτιστοποίησης»

Παναγιώτης Χατζηδούκας
(Π.Δ. 407/80)

Ζητήματα Απόδοσης

- Οι σύγχρονοι υπολογιστές χρησιμοποιούν μία ποικιλία τεχνικών για καλύτερη απόδοση
 - caches
 - μικρού μεγέθους γρήγορες μνήμες όπου τα δεδομένα αποθηκεύονται με την ελπίδα να επαναχρησιμοποιηθούν αυτά ή γειτονικά τους δεδομένα
 - παραλληλισμός
 - οι επεξεργαστές μπορούν να έχουν πολλαπλές λειτουργικές μονάδες που εργάζονται παράλληλα
 - pipelining
 - ένα είδος παραλληλισμού, όπως μία γραμμή παραγωγής σε εργοστάσιο
- Θεωρητικά οι compilers μπορούν να βελτιστοποιήσουν ένα πρόγραμμα, όχι όμως και στην πράξη

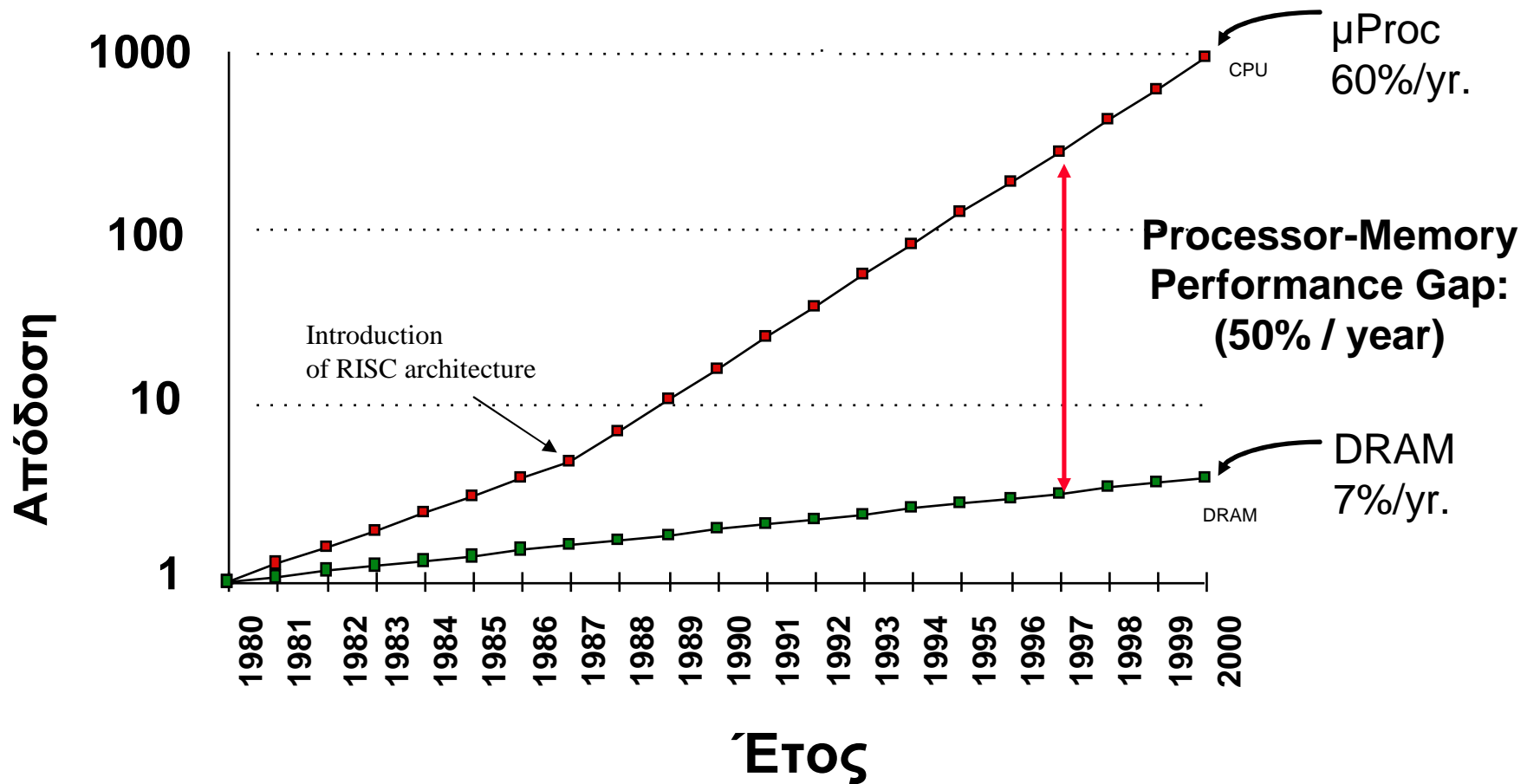
Ιεραρχία Μνήμης

- Στα σύγχρονα υπολογιστικά συστήματα τα ίδια δεδομένα είναι αποθηκευμένα σε διάφορες συσκευές κατά την επεξεργασία
- Οι συσκευές αποθήκευσης μπορούν να περιγραφούν και να ταξινομηθούν με βάση την ταχύτητα και την απόσταση τους από τον επεξεργαστή
- Υπάρχει μία ιεραρχία αντικειμένων μνήμης
- Ο προγραμματισμός σε μία μηχανή με ιεραρχία μνήμης απαιτεί βελτιστοποίηση για αυτή τη δομή μνήμης

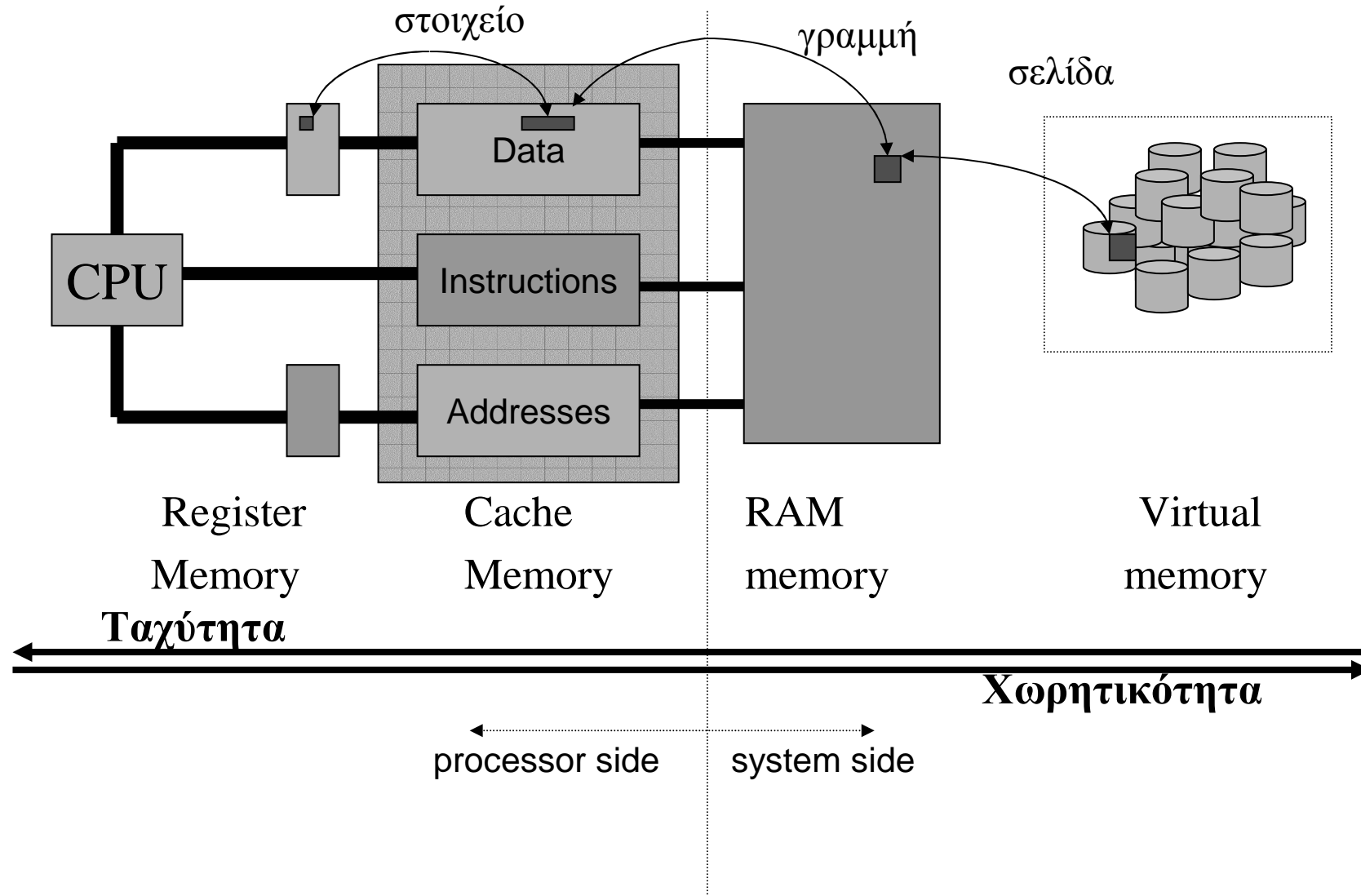
Αναγκαιότητα για Ιεραρχία Μνήμης

- Ο επεξεργαστής (CPU) λειτουργεί σε πολύ ταχύτερο ρυθμό από ότι η μνήμη μπορεί να παραδίδει δεδομένα.
 - Η διαφορά αυτή μεγάλωσε αρκετά τα τελευταία χρόνια
- Είναι δυνατή η δημιουργία συσκευών μνήμης που να λειτουργούν στην ταχύτητα του επεξεργαστή, αλλά με μικρή αποθηκευτική χωρητικότητα και πολύ μεγαλύτερο κόστος
- Η ιεραρχία μνήμης είναι η μηχανική βελτιστοποίηση για το πρόβλημα “μέγεθος έναντι ταχύτητας“
- Βασικές ιδιότητες των περισσότερων αλγορίθμων, π.χ. τοπικότητα των αναφορών, προάγουν τη χρήση της ιεραρχίας μνήμης

Processor-DRAM Gap (latency)

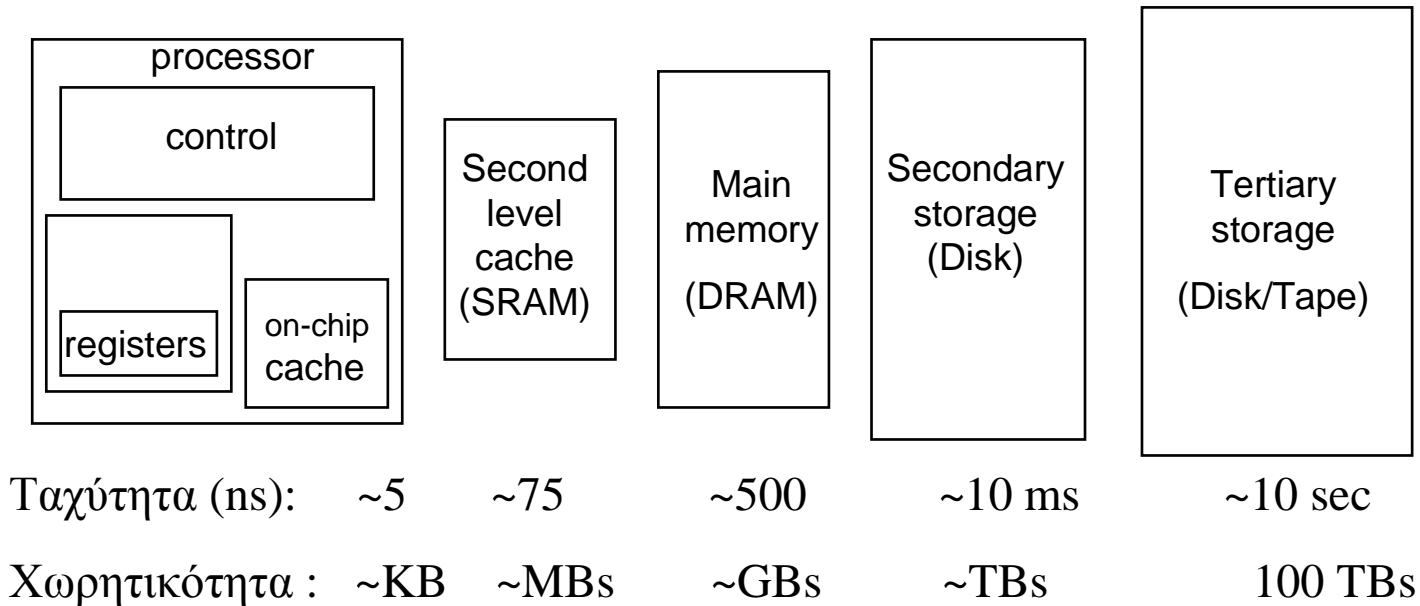

Ιεραρχία Μνήμης

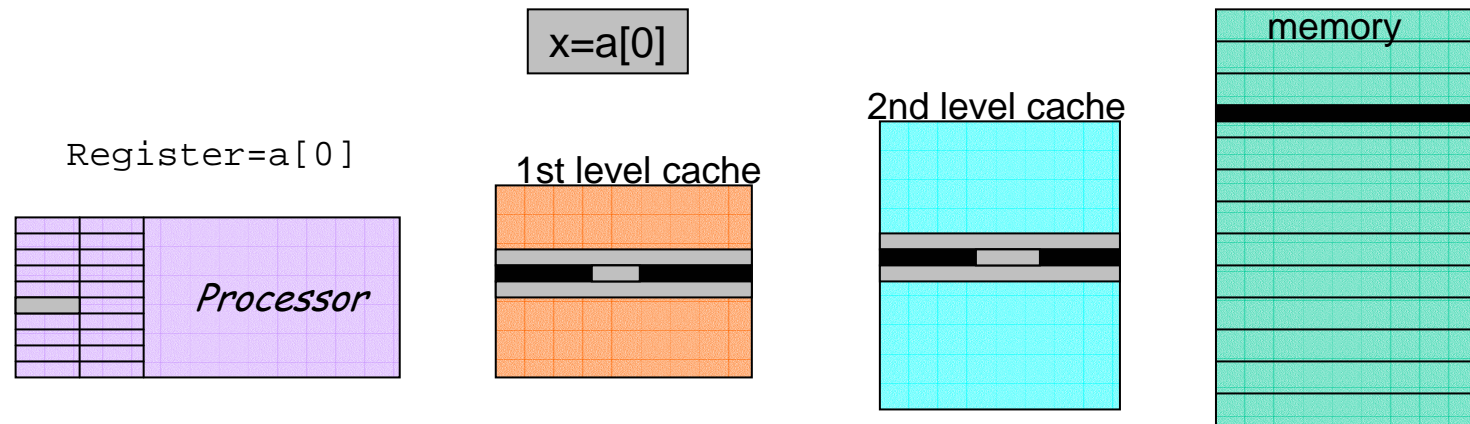
Ιεραρχία Μνήμης

- Στοιχεία για το σύστημα Origin2000

Cache Lines

Κανονικά περισσότερα από ένα στοιχεία μεταφέρονται κάθε φορά

- Η μονάδα μεταφοράς καλείται cache line
- Μια cache line περιλαμβάνει διαδοχικές θέσεις μνήμης
- Το μέγεθος μίας cache line εξαρτάται από την αρχιτεκτονική
- Παράδειγμα για Origin2000:
 - 32 bytes 1st level cache
 - 128 bytes 2nd level cache

Ορθότητα της Ιεραρχίας Μνήμης

- Κάποια δεδομένα είναι αποθηκευμένα σε πολλά μέρη:
 - δεν υπάρχει πρόβλημα με read-only δεδομένα (replication)
 - όταν όμως τροποποιούνται απαιτείται ενημέρωση τους σε όλα τα μέρη (cache → μνήμη → δίσκος)
- Η χρήση αυτών των μηχανισμών σημαίνει κόστος στην απόδοση
- Για αποδοτική χρήση της ιεραρχίας μνήμης τα προγράμματα πρέπει να εκμεταλλεύονται την τοπικότητα των αναφορών

Τοπικότητα των Αναφορών

- Χρονική τοπικότητα (temporal locality):
 - Τα αντικείμενα (εντολές και δεδομένα) που χρησιμοποιήθηκαν πρόσφατα είναι πιθανόν να επαναχρησιμοποιηθούν στο κοντινό μέλλον:
 - επαναληπτικοί βρόχοι, συναρτήσεις, τοπικές μεταβλητές
- Χωρική τοπικότητα (spatial locality):
 - τα προγράμματα προσπελούν δεδομένα που είναι κοντά μεταξύ τους:
 - πράξεις σε πίνακες και διανύσματα
 - το μέγεθος της cache line σχετίζεται άμεσα με την spatial locality
- Ακολουθιακή τοπικότητα (sequential locality):
 - ο επεξεργαστής εκτελεί εντολές σύμφωνα με τη διάταξη που ορίζει το πρόγραμμα:
 - ο λόγος εντολές διακλάδωσης / υπόλοιπες εντολές είναι συνήθως 1 προς 5

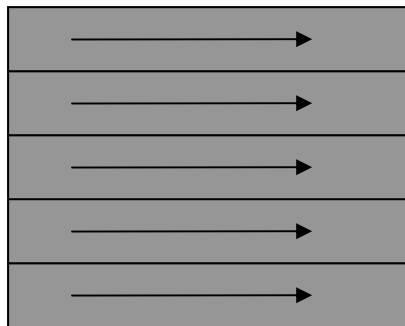
Τεχνικές Βελτιστοποίησης

- Οι τεχνικές που θα συζητηθούν βασίζονται στους βρόχους και είναι οι ακόλουθες:
 - Εναλλαγή (Interchange)
 - Ξετύλιγμα (Unrolling)
 - Σύμπτυξη (Fusion)
 - Διάσπαση (Fission)

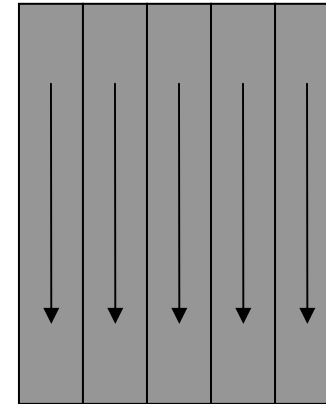
Αποθήκευση στη Μνήμη

- Η διάταξη αποθήκευσης εξαρτάται από την γλώσσα προγραμματισμού:

C → “κατά-γραμμές”

Fortran → “κατά-στήλες”

- Η προσπέλαση των στοιχείων σύμφωνα με τη διάταξή τους βελτιώνει την απόδοση για μεγέθη προβλημάτων που δε χωράνε στην cache (spatial locality)

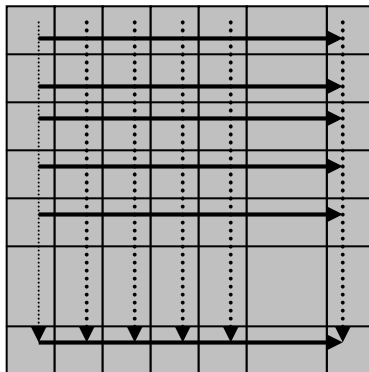
Εναλλαγή Βρόγχων

- Loop Interchange
- Βασική Ιδέα: Σε ένα πολλαπλό βρόχο, εξέταση και πιθανή αλλαγή της σειράς των βρόχων
- Πλεονεκτήματα:
 - Καλύτερα διάταξη των προσπελάσεων στη μνήμη (οδηγεί σε καλύτερη χρήση της cache και της μνήμης)
 - Απαλοιφή των εξαρτήσεων των δεδομένων (αύξηση των δυνατοτήτων για βέλτιστη χρήση επεξεργαστή και παραλληλοποίηση)
- Μειονέκτημα:
 - Μπορεί ένας μικρός βρόχος να γίνει εσωτερικός

Εναλλαγή Βρόχων – Παράδειγμα 1

Αρχικά

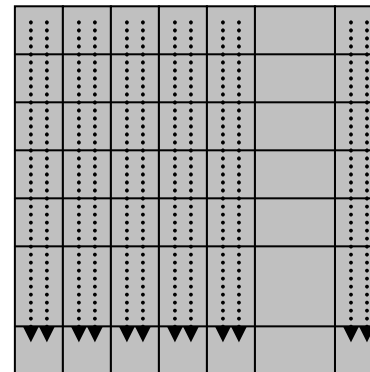
```
DO I=1,N
  DO J=1,M
    C(I,J)=A(I,J)+B(I,J)
  END DO
END DO
```


—————→ Διάταξη προσπελάσεων
- - - - -> διάταξη αποθήκευσης

Μετά την εναλλαγή

```
DO J=1,M
  DO I=1,N
    C(I,J)=A(I,J)+B(I,J)
  END DO
END DO
```


Εναλλαγή Βρόχων στην C

Στη C, η περίπτωση είναι ακριβώς η αντίθετη

```
for (j=0; j<N; j++)  
  for (i=0; i<N; i++)  
    C[i][j] = A[i][j] +B[i][j];
```

εναλλαγή

```
for (i=0; i<N; i++)  
  for (j=0; j<N; j++)  
    C[i][j] = A[i][j] +B[i][j];
```

αντιστροφή δεικτών

```
for (j=0; j<N; j++)  
  for (i=0; i<N; i++)  
    C[j][i] = A[j][i] +B[j][i];
```

- Το κέρδος στην απόδοση είναι το ίδιο σε αυτή την περίπτωση
- Συχνά, στην πράξη, η εναλλαγή πραγματοποιείται πολύ ευκολότερα από την αντιστροφή των δεικτών

Εναλλαγή Βρόχων – Παράδειγμα 2

```
COMMON / SHARE /B (M,N)
. . . . .
SUBROUTINE DO_WORK (N,M,A)
REAL A(N,M)

DO J=1,M
  DO I=1,N
    A(I,J) = A(I,J) + B(J,I)
  END DO
END DO
```

Η εναλλαγή θα είναι
καλή για το B
αλλά κακή για το A

Αντιστροφή δεικτών για B;

Ξετύλιγμα Βρόχων

- Loop Unrolling: ταυτόχρονη εκτέλεση πολλαπλών επαναλήψεων ενός βρόχου

```
DO I=1,N,1
  ... (I) ...
END DO
```

```
DO I=1,N,unroll
  ... (I) ...
  ... (I+1) ...
  ... (I+2) ...
  ... (I+unroll-1) ...
END DO
```

- Πλεονεκτήματα της τεχνικής:
 - Περισσότερες ευκαιρίες για superscalar κώδικα (pipeline)
 - Αυξημένη επαναχρησιμοποίηση των δεδομένων
 - Αξιοποίηση - Εκμετάλλευση των cache lines
 - Μείωση του loop overhead (όχι τόσο σημαντικό πλεονέκτημα)
- Μειονεκτήματα:
 - Απαίτηση κώδικα για την εξασφάλιση του ίδιου αριθμού επαναλήψεων (do i=1,N-mod(N,unroll) & do i=N-mod(N, unroll)+1,N)

Ξετύλιγμα Εξωτερικού Βρόχου

```
DO I=1,N
  DO J=1,N
    A(I)=A(I)+B(I,J)*C(J)
  END DO
END DO
```

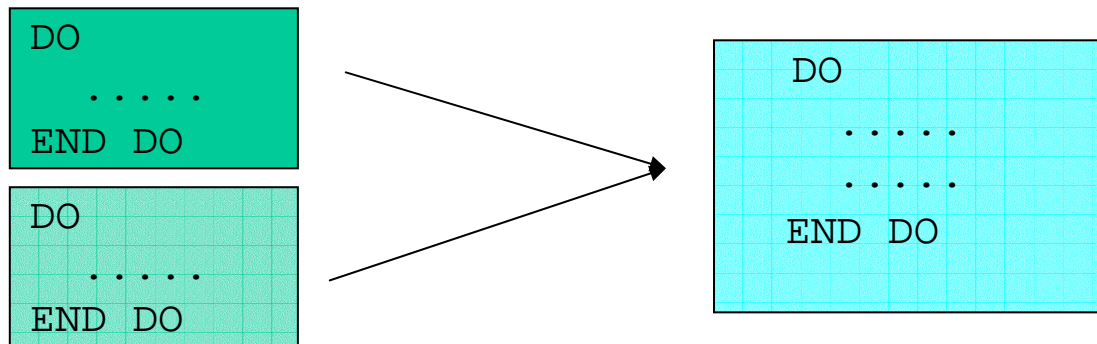
Ο βαθμός του ξετυλίγματος πρέπει να ταιριάζει με το μέγεθος της cache line

```
DO I=1,N,4
  DO J=1,N
    A(I)  =A(I)  +B(I  ,J)*C(J)
    A(I+1)=A(I+1)+B(I+1,J)*C(J)
    A(I+2)=A(I+2)+B(I+2,J)*C(J)
    A(I+3)=A(I+3)+B(I+3,J)*C(J)
  END DO
END DO
```

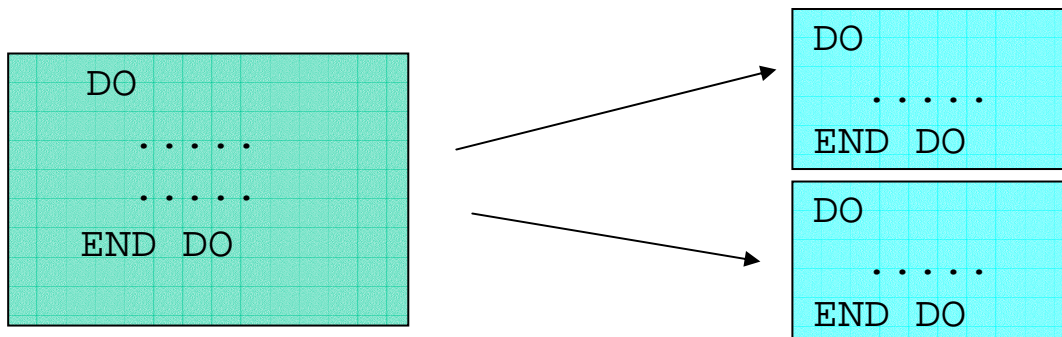
Με τον τρόπο αυτό οι τιμές του B που βρίσκονται στην cache χρησιμοποιούνται πλήρως

Σύμπτυξη και Διάσπαση Βρόχων

- Loop Fusion and Fission
- Fusion: Ένωση πολλαπλών βρόχων σε έναν

- Fission: Διαχωρισμός ενός βρόχου σε πολλαπλούς

Σύμπτυξη Βρόχων – Παράδειγμα 1

```
DO I=1,N
  B(I)=2*A(I)
END DO
```

Για μεγάλο N, μόνο το τελευταίο μέρος του B θα παραμείνει στη cache όταν ο βρόγχος τερματίσει

```
DO K=1,N
  C(K)=B(K)+D(K)
END DO
```

Ο πίνακας B() πρέπει να φορτωθεί ξανά

Ο B δεν χρειάζεται να φορτωθεί ξανά
Παράλληλη εκτέλεση των δύο πράξεων
Μικρότερο loop overhead
Μειονεκτήματα:

```
DO I=1,N
  B(I)=2*A(I)
  C(I)=B(I)+D(I)
END DO
```

- Συνολικά 4 πίνακες ανταγωνίζονται για χώρο στην cache
- Απαίτηση για περισσότερους καταχωρητές

Διάσπαση Βρόχων – Παράδειγμα 1

```
DO I=1,N
  B(I)=2*A(I)
  D(I)=D(I-1)+C(I)
END DO
```

```
DO I=1,N
  B(I)=2*A(I)
END DO
```

```
DO I=1,N
  D(I)=D(I-1)+C(I)
END DO
```

- Ένδειξη για συγχώνευση: ανεξάρτητες πράξεις σε έναν απλό βρόχο
- Πλεονέκτημα:
 - Αποδοτικότερη δρομολόγηση του πρώτου βρόχου και πιθανή παραλληλοποίηση του
- Μειονεκτήματα:
 - Λιγότερες δυνατότητες για superscalar εκτέλεση
 - Δημιουργία πρόσθετου βρόχου

Διάσπαση Βρόχων – Παράδειγμα 2

```
DO I=1,N
  A(I) = EXP(-L*B(I))
  DO J = 1,N
    C(I,J)=C(I,J)+A(I)*D(J)
  END DO
END DO
```

χρονοβόρα πράξη

κακή προσπέλαση μνήμης

Αποδοτικότερη δρομολόγηση

Βέλτιστη προσπέλαση μνήμης

```
DO I=1,N
  A(I) = EXP(-L*B(I))
END DO
```

```
DO J=1,N
  DO I=1,N
    C(I,J)=C(I,J)+A(I)*D(J)
  END DO
END DO
```

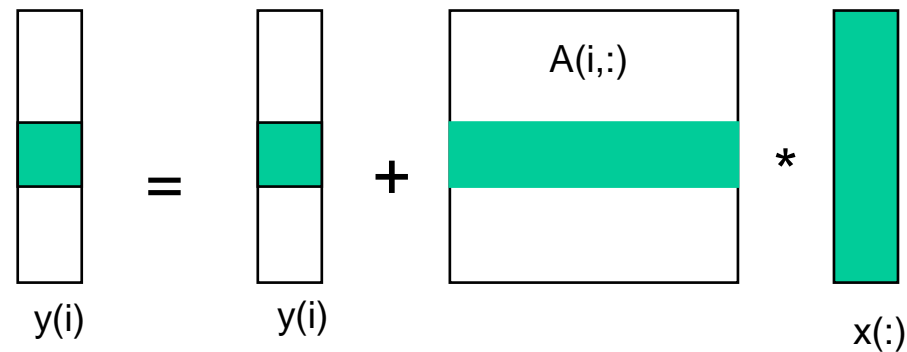
Πολλαπλασιασμός Πίνακα x Διάνυσμα

- $y = y + A * x$

for $i = 1:n$

for $j = 1:n$

$$y(i) = y(i) + A(i, j) * x(j)$$

Πολλαπλασιασμός Πίνακας x Διάνυσμα

{μετάφερε το $x(1:n)$ στη γρήγορη μνήμη}

{μετάφερε το $y(1:n)$ στη γρήγορη μνήμη}

for $i = 1:n$

{μετάφερε τη γραμμή i του A στην γρήγορη μνήμη}

for $j = 1:n$

$$y(i) = y(i) + A(i,j)*x(j)$$

{γράψε το $y(1:n)$ πίσω στην αργή μνήμη}

- Αριθμός αναφορών στην αργή μνήμη = $3*n + n^2$
- Αριθμός αριθμητικών πράξεων = $2*n^2$
- Η απόδοση της συνολικής πράξης περιορίζεται από την ταχύτητα της αργής μνήμης

Παρατηρήσεις

- Η πραγματική απόδοση ενός απλού προγράμματος μπορεί να είναι μία περίπλοκη συνάρτηση της αρχιτεκτονικής
- Μικρές αλλαγές στη δομή του προγράμματος μπορούν να αλλάξουν σημαντικά την απόδοσή του
- Για τη δημιουργία γρήγορων προγραμμάτων πρέπει να ληφθεί υπόψη η υποκείμενη αρχιτεκτονική